

Universiteit
Leiden
The Netherlands

'Mag ik een geneeskundige verklaring verstrekken?'

Hendriks, A.C.

Citation

Hendriks, A. C. (2018). 'Mag ik een geneeskundige verklaring verstrekken?'. *Nederlands Tijdschrift Voor Geneeskunde*, 162, D3008. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/64873>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/64873>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Mag ik een geneeskundige verklaring verstrekken?

A.C. (Aart) Hendriks

Juridische achtergrond

Artsen moeten zich regelmatig voor de tuchtrechter verantwoorden omdat zij voor hun patiënten een geneeskundige verklaring hebben opgesteld. Met een geneeskundige verklaring wordt bedoeld op een oordeel van een arts over de gezondheid van een patiënt dat geen behandeldoel heeft. Denk bijvoorbeeld aan een door een arts ondertekend briefje waarmee de patiënt met korting gebruik kan maken van een golfkarretje.

Patiënten menen zo'n verklaring voor tal van zaken nodig te hebben. Zo kunnen patiënten u verzoeken om een urgentieverklaring voor een woning of om een brief waarmee u instemt met ondersteuning op grond van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo). Maar sommige willen met een verklaring een vergoeding krijgen voor een vlucht die zij wegens ziekte hebben moeten annuleren,¹ een ingevorderd rijbewijs terugkrijgen of een ruimere omgangsregeling verkrijgen met hun kind. Artsen die voor zulke zaken een briefje opstellen lopen een groot risico op een tuchtrechtelijke maatregel, met instemming van beroepsorganisatie KNMG. Waarom?

Volgens de tuchtrechter is het behandelend arts niet toegestaan een oordeel te geven over de gezondheidstoestand van een eigen patiënt. Als een eigen patiënt een medische verklaring wenst te verkrijgen, dient hij zich te richten tot een arts die onafhankelijk én ter zake deskundig is. Dat kan een vakgenoot van u zijn, maar soms is een arts met een specifieke achtergrond vereist, zoals een neuroloog, verzekeringsarts of revalidatiearts. Het belangrijkste is dat deze arts niet bij de behandeling van de patiënt betrokken mag zijn geweest. Is dat wel het geval, dan wordt deze arts niet als onafhankelijk aangemerkt. En als een onafhankelijk arts een oordeel geeft, moet hij dat kunnen onderbouwen. Waarom gelden deze regels?

Voor een goed begrip van deze regels kan worden verwezen naar een uitspraak van het Centraal Tuchtcollege voor de Gezondheidszorg (CTG) uit 2008.² In deze zaak had een verpleegkundige een oordeel gegeven over een patiënt dat was gebaseerd op medische gegevens, terwijl ze wist dat er een geschil was tussen deze patiënt en zijn ex-echtgenote over de omgang met de kinderen. Het CTG oordeelde hierover als volgt:

Een geneeskundige verklaring is een schriftelijke verklaring die door een arts is opgesteld. De arts geeft in een geneeskundige verklaring, meestal op verzoek van een patiënt, een op medische gegevens gebaseerd waardeoordeel met betrekking tot de patiënt en diens gezondheidstoestand. De arts doet dit met de bedoeling of in de wetenschap dat deze verklaring aan een derde wordt verstrekt. Deze derde heeft een dergelijke beslissing nodig om een beslissing te nemen op een verzoek van de patiënt.

Een geneeskundige verklaring bevat, zoals gezegd, een op medische gegevens gebaseerd waardeoordeel. Het geven van een waardeoordeel, dat een ander doel dient dan behandeling/begeleiding, moet objectief en deskundig gebeuren en derhalve door een onafhankelijke arts die deskundigheid heeft op het gebied waarop de vraagstelling zich afspeelt. Een diagnose wordt over het algemeen niet gezien als een waardeoordeel. Hetzelfde geldt voor een met medische feiten onderbouwde prognose met een behandeldoel. Daarentegen is een algemene prognose van een behandelend arts niet bedoeld voor de behandeling, maar bijvoorbeeld voor de termijn waarop iemand waarschijnlijk weer aan het werk kan ('ik verwacht dat patiënt over twee weken weer aan het werk kan') wel een geneeskundige verklaring.

Een behandelend arts wordt niet geacht objectief te zijn ten opzichte van zijn patiënt. Daarnaast beschikt een behandelend arts meestal niet over de specifieke deskundigheid die nodig is voor het geven van een waardeoordeel. Ook is de arts veelal niet op de hoogte van de medische criteria waaraan een instantie toetst, die de verklaring nodig heeft. Een andere reden waarom een behandelend arts geen geneeskundige verklaring mag afgeven is om de vertrouwensrelatie tussen de patiënt en de arts niet te schaden. Deze relatie kan aangetast worden als het oordeel dat de arts geeft in zijn geneeskundige verklaring niet gunstig is voor de patiënt.²

Deze overweging komt overeen met het standpunt van de KNMG over dit vraagstuk. In 2016 heeft de KNMG dit standpunt opnieuw verwoord:

Mede op basis van tuchtrechtelijke uitspraken wordt het afgeven van geneeskundige verklaringen door de behandelend arts afgeraden. De reden daarvoor is, dat het bij zo'n verklaring vaak om een belang van de patiënt gaat, dat buiten de deskundigheid en verantwoordelijkheid van de arts ligt en een ander doel dient dan de behandeling of begeleiding. Ook is de arts veelal niet op de hoogte van de medische criteria waaraan de instantie die de verklaring nodig heeft, de verklaring toetst. Bovendien is de kans groot dat de vertrouwensrelatie tussen de behandelend arts en de patiënt in gevaar komt. Immers, zulke verklaringen worden nogal eens opgesteld op basis van 'indrukken' van de arts of patiënt en niet op basis van medisch-inhoudelijke argumenten. De behandelrelatie tussen arts en patiënt dient vrij te blijven van belangenconflicten, die mogelijk kunnen spelen bij het al dan niet afgeven van een geneeskundige verklaring.

Het geven van een waardeoordeel dat een ander doel dient dan behandeling of begeleiding, moet gebeuren door een onafhankelijke arts die deskundig is op het gebied van de vraagstelling.³

Valkuilen

Ondanks dat de tuchtrechter en de KNMG al jarenlang kritisch zijn over het verstrekken van medische verklaringen, komt het dagelijks voor dat artsen een verklaring opstellen voor hun patiënt of voor instanties die bij hun patiënt betrokken zijn. Het is soms moeilijk geen gehoor te geven aan een indringend verzoek om een geneeskundige verklaring. Het kost u relatief weinig werk en voor patiënten kan het van groot belang zijn over zo'n verklaring te beschikken. Waarom zou u bijvoorbeeld voor uw patiënt met een fysieke beperking geen voorgedrukt formuliertje van de golfclub ondertekenen waarmee hij met korting een golfkarretje kan huren? Daar zal toch geen haan naar kraaien? Het niet schrijven van zo'n verklaring kan uw relatie met een patiënt verstoren. Toegegeven, de kans dat u te maken krijgt met een juridische procedure na het opstellen van een medische verklaring is niet groot. Als zo'n verklaring raakt aan de belangen van een ander, is deze echter groter. Denk daarbij aan een ex-echtgenoot, een uitkeringsinstantie, of andere weggebruikers bij het geven van een oordeel over de rijgeschiktheid aan het CBR.⁴ Overigens kan de patiënt uw geneeskundige verklaring over zijn rijgeschiktheid betwisten. Gaat u die verklaring dan intrekken? Verwarrend in dit opzicht is dat bepaalde instanties formulieren hebben waarop staat dat dit dient te worden ingevuld door de behandelend arts. Door medewerking te weigeren, weet u dat u de belangen van uw patiënt schaadt. Toch mag u het formulier niet invullen; anders loopt u het risico daar naderhand problemen van te ondervinden. Zo raken steeds meer behandelend artsen betrokken in procedures omdat de betreffende patiënt veel minder beperkingen had dan hij, ondersteund door een verklaring van zijn behandelend arts, had doorgegeven aan een gemeentelijke instantie of uitkeringsinstantie. Deze behandelend artsen dreigen dan als medeplachtige te worden aangemerkt.

Feit versus oordeel

Mag een arts dan nooit iets verklaren over de gezondheid van een eigen patiënt? Zo strikt zijn de regels nu ook weer niet. Met toestemming van uw patiënt mag u *feitelijke* gegevens verstrekken aan derden, waaronder het CBR, bijvoorbeeld: 'Bij meneer is diabetes type 2 geconstateerd' of 'Sinds 2015 schrijf ik haloperidol voor aan mevrouw.' U staat dan in voor de feitelijke juistheid van die gegevens.

Het is eveneens niet verboden in algemene zin uitspraken te doen over de gevolgen van een aandoening. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het effect van medicatiegebruik op het functioneren.

Het is behandelaren echter niet toegestaan om te *oordelen* over eigen patiënten, zoals 'Bij mijn patiënt is geen sprake meer van epileptische aanvallen' of 'Mijn patiënt dient gelijkvloers te wonen vanwege knieklasten.' Het geven van dergelijke oordelen is voorbehouden aan onafhankelijke en ter zake deskundige artsen. Met toestemming van uw patiënt mag u deze artsen wel van feitelijke informatie voorzien. Het geven van een oordeel blijft echter de verantwoordelijkheid van de onafhankelijk arts.

Antwoord

Het is behandelend artsen niet toegestaan om geneeskundige verklaringen op te stellen. Het geven van een oordeel over een eigen patiënt is in strijd met vaste tuchtrechtspraak en met de regels van de KNMG. Dat geldt ook voor prognoses van andere doelen dan de behandeling. Als patiënten of instanties om een geneeskundige verklaring vragen, moet u hen verwijzen naar een onafhankelijk en ter zake deskundig arts. Overigens kunt u door geen verklaring te verstrekken soms ook een conflict met een patiënt voorkómen, want patiënten hebben bijvoorbeeld liever niet dat u verklaart dat ze niet meer in staat zijn om auto te rijden of niet meer zelfstandig kunnen wonen.

- Online artikel en reageren op ntvg.nl/D3008
- Universiteit Leiden, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, departement Publiekrecht, Leiden: prof.mr.dr. A.C. Hendriks, jurist.
- Contact: A.C. Hendriks (a.c.hendriks@law.leidenuniv.nl)

Literatuur

1. Hendriks AC. [Mag ik als arts een 'fitness to fly'-verklaring ondertekenen?](#) Ned Tijdschr Geneeskd. 2014;158:B1070.
2. CTG 11 november 2008, nr. 2008/129. Staatscourant. 2008, 229.
3. [KNMG-richtlijn Omgaan met medische gegevens](#). Utrecht: KNMG; 2016, p. 20.
4. Hendriks AC. [Mag een arts informatie verstrekken aan het CBR?](#) Ned Tijdschr Geneeskd. 2016;160:B1283.